

Kurkijokelainen

Kurkijokelaisen, hiitolalaisen ja karjalalaisen hengen vaali ja ajankohtaisten kysymysten selvittäjä

Nro 33 • Perjantaina 20. elokuuta 2004

55. VUOSIKERTA

Irtonumerohinta 1 €

**LAATUA
EDULLISUUTTA
AMMATTILAISelta**

- Kellohuoltopalvelu
- Käsikaiverrukset
- Konekaiverrukset
- Korukorjaus/
kivi-istutustyöt
- Sormuksien
valmistus
- Ja nyt myös
lasikaiverrus

KAIKKI PAIKAN PÄÄLTÄ

KELLOLIIKE
Juhani Lankinen Ky
Kauppalankatu 2, Loimaa
Puh. (02) 763 2760
(Kaupungintaloa vastapäätä)

Hiitolan pitäjäjuhlat Porissa *Karjalasta haettu kansamme historiaa*

Hiitola-säätiö ja Hiitolan Pitäjäseura ry järjestivät 57. pitäjäjuhlat 7. ja 8. elokuuta Porissa. Monipuolisessa ohjelmassa kulki punaisena lankana karjalainen identiteetti. Ovat juuremme Karjalassa -ajatus toistui tavalla tai toisella eri tilaisuuksissa. Pääjuhlan juhlapuheessa Raajamaamaisemat -tutkimuksen vetäjät, professori Maunu Häyrynen ja FM Kirsi Niukko, totesivat Karjalalla olleen suuri merkitys suomalaisuuden etsinnässä. Sieltä haettiin kansamme juuria, totesivat tutkijat.

Pitäjäseuran hallituksen puheenjohtaja Mauri Lankinen kertoi joidenkin työesteiden ja sairastapausten vaatineen muutoksia ohjelmaan, mutta yli 250-paikkaisen salin täyttäneet yleisö ei niitä huomannut kuin korkeintaan ohjelmalehtisen nimistä.

- Suurin vaikeus oli säestäjän löytämisessä Tuukka Vihtkarille, joka soitti fagottia. Hän on valmistunut Sibelius- Akatemiasta, ja joitakin tuntui pelottavan lähteä tuuraamaan alun perin suunniteltua säestäjää.. Antti Yrjölä otti lopulta rohkeasti haasteen vastaan, joten sekin ongelma kuten muutkin saatiin hoidettua.

Tervehdyssanoissaan Mauri Lankinen muisteli hiitolaisten lähtöä evakoon, ja totesi lähdön siltä alueelta olleen rauhallinen, koska rintamalinja oli pysähtynyt sen verran kauas. Hän viittasi myös kuukausi sitten olleeseen Ihantalassa taistelleiden muistojuhlaan, mihin myös presidentti Ris-

Pitäjätjuhlat ovat oiva tilaisuus tavata tuttuja ja sukulaisia tai hankkia uusia tuttuja, totesivat Pauli Puttonen ja hänen Luvialta juhlisiin saapunut kaukainen sukulaisensa Signe Ojalehto.

to Rytin pojantytär osallistui. Tältä oli kysytty, kaipaako lapsenlapsi virallista isoisänsä kunnian palautusta. Hän sanoi vastaavansa samoin kuin isänsä eli isoisän kunniaa ei voi palauttaa, koska hän ei ole sitä koskaan menettänyt.

- Eikö meidän tulisi yhtyä näihin edesmenneen presidentin pojantyttären sanoihin ja todeta se tosiasia, että heidän kunniansa on säilynyt ja tulee aina säilymään tulevaisuudessakin, vetosi Mauri Lankinen.

Piristävän nuori juontaja

Pääjuhlassa saatiin nauttia piristävästä vaihtelusta kun nuori nainen, Mauri Lankisen veljen tytär Salla

Lankinen toimi juontajana. Hän pyyteli lievästi anteeksi sitä, että hänen Hiitolan kansallispukunsa rintapielessä oli erikoinen koru, jota hän totesi pitävänsä sääntöjen vastaisesti puvun yhteydessä. Nuoren naisen perustelut korun kantamiseen ovat kuitenkin vankat. Valmistuessaan Pirkantaan ammattikorkeakoulusta metallialan artesaaniksi hän entisöi lopputyönään kyseisen Kape-soljen. Alkuperäinen kappale on Museovirastossa, minkä avulla ja päätöksellä korun kopioita on vain Lankisen suvun naisilla. Sitä ei saa valmistaa eikä markkinoida kaupallisesti.

- Tämä koru on löytynyt Karjalasta 1800-luvun puolivälissä, ja se on ajoitettu noin vuoteen 1050. Kyseessä on karjalainen soikea kupuranauhasolki. Kape on suomen kielen vanhimpia sanoja ja tarkoittaa elävää olentoa, maaemo, naista. Isoäitini oli aikoinaan kokonainen voima, jonka luokse suku kerääntyi. Kunnioituksesta häntä kohtaan olen halunnut entisöidä ja ottaa sukumme käyttöön tämän korun. Tämä on suvun sisarus ja serkkupolven naisten saatavissa. Muille sitä ei anneta, kertoo Salla Lankinen.

Pääjuhlan juontajana toiminnut Salla Lankinen sopimassa yksityiskohdista professori Maunu Häyrysen kanssa. Sallan rintapielessä näkyy suvun erikoiskoru.

Karjalasta löydettiin suomalaisen kulttuurin juuret

Juhlapuheen pitäjä Maisemantutkimuksen professori Maunu Häyrynen johtaa Turun yliopiston Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen Porin yksikössä Rajamaamaisemat -tutkimushanketta. Kyseessä on vuoden 2004 alussa alkanut kansainvälinen Suomen Akatemian rahoittama hanke, jonka vetäjänä toimii Turun yliopisto. Yhteistyökumppaneina toimivat Tarton yliopiston humanistisen maantieteen laitos sekä Pietarin yliopiston maantieteen laitos. Projekti jatkuu vuoden 2006 loppuun.

Professori Maunu Häyrynen totesi, että Karjalasta löydettiin 1800-luvun loppupuolella suomalaisen kulttuurin juuret. Karelianismi tutki Karjalaa olettaen sieltä löytyvän avaimen Suomen kansalliseen menneisyyteen koska tiedettiin, että Suomella ei ole omaa valtiollista historiaa.

- Sieltä löydettiin menneisyys, jota voitiin romantisoida. Ajateltiin, että Kalevalan kuvaama Karjala on ollut olemassa, ja sieltä löytyy suomalaisuuden historia. Karjala oli myös rajamaa, jolla voitiin ilmaista kansallisuuden rajat. Siksi Karjala on ollut korostuneesti esillä taiteessa ja muussa Suomea koske-

**Sisäsivuilla
TÄNÄÄN**

Kurkijokipuistossa, sivulla 3
Juhlitaan, sivulla 4
Arvi hauskuuttaa, sivulla 5
Asemalla, sivulla 6
Kotkonsteja, sivulla 7
Oltiin siellä mekin, sivulla 8

Serkukset Tuukka Vihtkari ja Tiina Peltomaa viihdyttivät yleisöä taidokkaalla soitollaan.

vassa kuvauksessa aina Karjalan menetykseen asti.

- Rajamaahanke lähtee olettamuksesta, että Karjala tarjoaa mahdollisuuden tutkia kansainvälisesti hyvin poikkeuksellista aluetta, joka on ollut usean kulttuurin vaikutuspiirin alla. Tätä samaa aluetta käytettiin kahden kansallisen menneisyyskuvan rakentamiseen, sillä samaan aikaan Kalevalan keruun kanssa venäläiset keräsivät omia tarinoitaan suhteellisen lähellä. Meillä on siis yksi alue ja monta erilaista ryhmää, joiden elämää se on tavalla tai toisella sivunnut, valaisi Maunu Häyrynen tutkimushanketta.

Sodan uhreilla oma maantiede

Tutkimukseen osallistuva FM Kirsi Niukko totesi, että 1800-luvun aikana Suomesta alettiin muokata kansallisvaltiota ja rakentaa suomalaista kansallisidentiteettiä.. Karjala haluttiin rajata osaksi Suomea. Alue oli hankala, koska Suomen, entisen Ruotsi-Suomen itäraja on liikuteltu monet kerrat vuosisatojen aikana. Alue on sijainnut hyvien kulkuyhteyksien päässä ja kehittynyt monikulttuuriseksi, moniuskontoiseksi ja monikieliseksi. Vaikutteita oli ammennettu monista eri ilmansuunnista.

- Kaikki karjalaiskulttuurin piirteet eivät siis sopeineet suomalaisuuden rakennuspuiksi. Osassa oli liian paljon vierasta henkeä, venäläisyyttä. Suomalaisen identiteetin sisältöön suodatettiin sopivin osa karjalaisuudesta.

- Suomen itsenäistymisen jälkeen itärajan asukkaiden propagoimiseksi suomalaisiksi harjoitettiin erityistä rajapolitiikkaa. 1920-luvulla alettiin julkaista rajaseutulehteä. Ha-

20.8.2004

Muistoille

Lohjan keskustassa paljastettiin viime lauantaina suuren miehen, valtioneuvos Johannes Virolaisen muistopatsas. Paikalla oli Kyllikki Virolaisen lisäksi pääministeri Matti Vanhanen ja lukuisa joukko maan terävintä kärkeä sekä Virolaisen ystäviä, tukijoita ja muistajia.

Pääministeri Vanhasen piti puheensa jälkeen avata narut ja vetää avustajien kanssa pois suojakangas patsaan päältä. Vanhanen puhui kuitenkin kohtuullisen kauan. Hän kuvaili kauniin sanoin Johannes Virolaisen persoonaa, hänen omintakaista huumoriaan, sekä tietysti pääministeri selvitti Virolaisen mittavan uran käänne- ja kohokohtia. Tuuli rupesi jo puheen puolivälissä pelmuttamaan patsaan suojakangasta ja tarvittiin vain yksi puuska ja puh.... kangas oli poissa. Virolainenhan se sieltä, paaden päältä katseli meitä. Ihan niin kuin hän olisi sanonut: Ja miehän en tätä kuuntele räitti päässä! Tai jotain sin-

napäin. Ihan niin kuin tuo suuri persoona olisi ollut keskellämme !

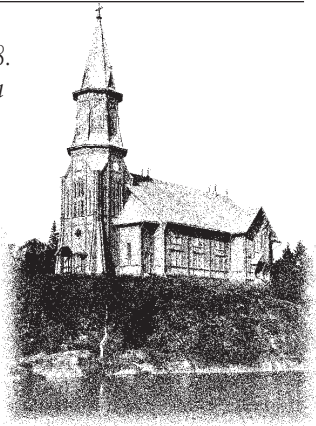
Lohjan kaupunginjohtaja otti vastaan muistomerkkitoimikunnalta muistomerkkin sen hoitovollisuuksineen. Kaupunginjohtaja kertoi, kuinka hänelläkin oli aikanaan ilo olla samassa komiteassa Johannes Virolaisen kanssa. Kaupunginjohtaja muisteli, kuinka siinäkin komiteassa Johannes Virolainen oli ollut voimakas persoona ja varmasti vaikutti suotuisasti komitean päätökseen: Komitean tehtävänä oli päättää mikä paikallisen marttayhdistyksen kakuista oli paras!

Tämä hauska anekdootti osoitti, että suuri voi olla monella tavalla. Ihminen, joka kuvittelee nousevansa muita painamalla, ei sitä koskaan ole. Mutta ihminen, joka antaa arvon toiselle ihmiselle, ajasta ja paikasta riippumatta on sitä vielä kuolemansakin jälkeen.

Maire Soiluva
Päätoimittaja

Hartaus sunnuntaiksi 22.8.
12. sunnuntai helluntaista

Kuin elokuvasta

Kesän toiseksi viimeisen sunnuntain raamatunkertomus on kuin suoraan tämän vuoden suurelokuvasta Troija. Sen alkukohtauksessa kaksi sotajoukkoa lähenee avoimella kentällä toisiaan. Joukot pysähtyvät hieman ennen yhteen törmäystä. Kummankin puolen kuninkaat lähtevät neuvottelemaan sotajoukkojen silmien edessä. Päätetään, että mieshukan välttämiseksi kaksi parasta taistelijaa ratkaisee sodan keskenään kamppailun.

Mykenen kuningas Agamemnonin vastustaja kutsuu edustajakseen julmankokoisen jättiläisen. Mutta Agamemnonilla on lähettää häntä vastaan Akilleus, kantapäätään lukuun ottamatta haavoittumaton sankari. Kuin salama ja leimahdus, ja Brad Pittin esittämä vikkela Akilleus kukistaa jättimäisen vastustajan sa.

Kohtaus on kuin suora kopio Vanhan testamentin kuvastosta, jossa Daavid lyö Goljatin. Kuin alleviivataksen taistelijoiden täydellistä vastakohtaisuutta Samuelin kirjassa kerrotaan, kuinka Daavid ensin puetaan taistelijan sotisopaan. Paimenpoika tuskin jaksaa kantaa haarniskaa, kypärää ja muita suojavarusteita.

Kuin elokuvissa konsanaan, Samuelin kirjan kirjoittaja ratkaisee mahdottomalta tuntuvan pulman; kuinka etukäteen täydellisesti heikompi voi lyödä pelottavan ja väkivahvan vastustajansa. Daavid luopuu hänelle tarjotuista sotavarusteista. Aseiksi riittää linko ja viisi veden sileäksi hiomaa kiveä. Taistelua edeltävissä huuteleissaan hän korostaa jättimäiselle Goljatilte tais-televansa ”Herran Sebaotin nimessä”.

Filistealainen saa lingon sinkoaman kiven otsaansa. Pieni kukistaa suuren.

Miksi kirkoissa luetaan vielä tällaisia sotaisia seikkailukertomuksia? Sunnuntain muut tekstit tarjoavat tulkintahorisontin.

Puhe on itsensä arvioimisesta ja tutkimisesta. Daavid ja Goljat -kertomuksen tähtäyspiste on johdattaa lukija/kuulija vapautumaan teennäisyydestä, tunnistamaan omat vahvuutensa ja heikkoutensa. Paras olla vain sitä mitä on, paimenpoika. Ei kannata yrittää olla sen enempiä. Muutoin käy kuin Daavidille vieraassa sotisovassa; edes kävely ei omistu.

Olisiko Daavidin selviytymisstrategiassa meillekin jotain? Paimenpoika pärjäsi vain olemalla viisaasti oma itsensä.

Viikon Uuden testamentin teksti alleviivaa samaa asiaa. Temppelin rukoilemaan saapunut hurskas fariseus ei moitteettomassa elämänhallinnassaan tehnyt vaikutusta Nasaretin terävävaistoiseen tarkkailijaan. Sen sijaan muiden halveksima julki-syntinen, joka sai vain soperetuksi ”Jumala, ole minulle syntiselle armollinen”, sai kiitosta aidosta hurskaudestaan.

Joka itsensä korottaa, alennetaan. Siksi kai urheilijatkin otte-lutaukojen haastatteluissa korostavat: ”Meidän pitää vain nöyrästi pelata omaa peliä.”

Esa-Matti Peura

Kuolleita

Rakas isämme,
pappamme, isopappamme

Viljo Johannes
RAIKAA

* 15.1.1913 Kurkijoki
† 21.7.2004 Alastaro

Kiittäen ja kaivaten
Martti ja Ulla
Tuula, Erja ja Tanja perheineen
Maija-Liisa ja Veijo
Timo ja Marko perheineen
Muut sukulaiset ja ystävät

Olen siirtynyt vain rauhaan lempeään
silti teidän olen, lähellenne jään.
Tallentakaa menneen parhaat muistot,
unohtua muiden antakaa.
Kuin ennen voimissain, te minut muistakaa.

Siunaus toimitettu läheisten saattamana. Kiitos osanotosta.
Kiitos kaikille isää hoitaneille.

Muistettavaa

– **Hiitolan Pitäjäseuran järj. onkikilpailut** 21.8. klo 10 Kilp. lähtö Suodenniemi, Putajan rantasauna. Putajan Seolta (tie n:o 11) käännetään Suodenniemelle, josta opasteet. Kilpailu tapahtuu kirkkove-neestä pohjaongella onkien. Myös kannustusjoukot ovat tervetulleita, mahdollisuus saunomiseen ja grill-laukseen. Lisätietoja Ville 0400 192 801

– **Hiitolan ja Kurkijoen sukututkimuspiiri** kokoontuu kesäkouk-

NIMIPÄIVÄT

20.8 pe Samuli, Sami,
Samuel, Samu
21.8 la Soini, Veini
22.8 su Iivari, Iivo
23.8 ma Varma, Signe
24.8 ti Perttu
25.8 ke Loviisa
26.8 to Ilma, Ilmi,
Ilmatar

HUOM! JOS HALUAT MUKAAN; SOITA HETI Kalakurjet kaksipäiväiset onkikilpailut

Veljesrannassa 21-22.8. Kokoontuminen 21.8 klo 15. Onginta tapahtuu veneistä, omia veneitä mukaan.

Kalakurjet tarjoaa kahvit ja hernekeiton, muuten omat eväät. Yöpymismahdollisuus omin varustein.

p. 02-7631 442

Kustantaja ja julkaisija: KURKIJOKI-SÄÄTIÖ

Toimitusneuvosto: Kurkijoki-Säätiön hallitus

Toimitus: Päätoimittaja Maire Soiluva
ja kaikki Kurkijokelaisen ystävät

Konttori: Vesikoskenkatu 13 As 21, 32200 Loimaa
Avoinna: Tiistaisin ja perjantaisin klo 9–14
puh. (02) 762 2551
Matkapuh. 050-521 3336

Lakon tai muun ylivoimaisen esteen takia ilmestymättä jääneistä numeroista ei suoriteta korvausta. Lehden vas-tuu ilmoituksen poisjäämisestä tai julkaisemisessa sat-tuneesta virheestä rajoittuu enimmillään ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

ILMOITUSHINNAT: (Kaikki ilmoitukset)

Etusivu **60** centtiä/mm

Muut sivut **45** centtiä/mm

Säännöillisistä ja jatkuvista ilmoituksista huomattava alen-nus. Väri-ilmoitukset sopimuksen mukaan. Puhelimitse an-nettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti ei vastaa. Il-moitusaineistojen jättöaika: keskiviikko klo 16 mennessä. Lehti ilmestyy perjantaisin, mutta vuoden aikana on joita-kin kaksoisnumeroita juhlapyhien aikoihin. Painosmäärä 2000 kpl.

TI LAUSHINNAT:

vuosi 35 euroa
6 kk 20 euroa
3 kk 12 euroa
Pohjoismaat 39 euroa
Muualle 46 euroa

E-mail:
toimitus@kurkijokelainen.inet.fi
Tilinumero: LSÖP 523900-4897

Sivunvalmistus:
Etusivu Frontpage, Loimaa
Paino: Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki

ISSN 0782-5668

Unto
Miikkulaisen
kokoama

Näin ikkeä

– murre-sana-
kirja sisältää yli
4000 murre-sanaa.

Eino Vepsä on lisäksi koonnut Kurkijoelta, Hiitolasta, Lumivaarasta ja Jaakkimasta sekä naapurista Parikkalasta yli 300 sananpartta, joista hän on osan myös kuvittanut. Mainio lahjakirja, tärkeä hakuteos!

**Myynti: Loimaan Kirjapaino,
Kirjakaupat ja Kurkijoki-Säätiö**

Hinta 23,- eur

KARJALAISTEN MUISTOHETKI KURKIJOKI-PUISTOSSA LOIMAALLA

Kirkkaasti mutta hartaasti soi Karjala-kuoron esittämänä Antti Haatasen säveltämä ja Aune Tuomelan sanoittama In meroriam. Kurkijoki-puistossa sunnuntaina 15. elokuuta. Kantaatti on sävelletty Elisenvaaran pommitusuhrien muistoksi ja se on esitetty edellisen keran Elisenvaarassa pommitusuhrienuhrien muistopatsaan paljastustilaisuudessa. Kantaatin lausuntaosat esitti Hellä Rantala.

Evakkotaipaleen alkamisen 60-vuotismuistotilaisuudenjärjestivät Loimaan seudun Karjala-seura ja Karjala-kuoro. Evakkopatsaalle lasivat tilaisuuden aluksi kukkalaitteet Karjala-seuran edustaja Alli Kihlanki, Karjala-kuoron edustaja Arvi Silvennoinen ja Kurkijoki-säätiön edustajina Leena Virtanen ja Lauri Veijalainen.

Sateen uhasta huolimatta tilaisuuteen oli saapunut lähes sata henkeä ja heidät lausui tervetulleeksi Alli Kihlanki. Karjalaisten evakkotaipaleesta esitti tiiviin historiikin Eino Vepsä.

Loppuhartauden piti rovasti Mikko Paukku ja Karjala-kuoro esitti Erkki Melartinin säveltämän laulun “Kiitos”. Yhteisesti yleisö lauloi Karjalaisten laulun ja Varsinais- suomalaisten laulun.

AH.

Juhlapuhe Kurkijokelaisten evakkoonlähdön 60-v muistojuhlassa Loimaalla 15.8.2004

ARVOISAT MUISTOJUHLAVIERAAT

Heti alkuun haluan todeta, että tätä muistojuhlaa aiheineen ei olisi koskaan pitänyt tapahtua. Mutta toisin kävi.

Karjalaisten oli jätettävä rakas kotiseutunsa, vaikka me suomalaiset toivoimme, että olisimme saaneet kaikessa rauhassa rakentaa isänmaatamme kukin omalla tahollaan ja sillä paikalla, jonka oli valinnut ja kohentaa kotejamme paremmiksi tuleville sukupolville, kuten jo kymmenet sukupolvet ennen meitä olivat tehneet.

Kuusi vuosikymmentä sitten kansamme eli erittäin vaikeita aikoja. Itäinen naapurimme oli jo toista kertaa muutaman vuoden sisällä tunkeutumassa valtavalla ase- ja miesylivoimalla maahamme tarkoituksella valloittaa koko Suomi. Stalin oli antanut käskyn, että puna-armeijan on edettävä maassamme niin, että heinäkuun alkupäivinä 1944 se pitäisi valloitetussa Helsingissä suuren voitonparaatin.

Onneksi tuota paraattia eivät neuvostoliittolaiset päässeet pitämään, sillä urhoolliset sotilamme ja lotamme rintamilla estivät sen voimiensa äärirajoilla ponnistellen. Tiukalla olivat myös kansalaisemme kotirintamilla, jolla tarkoitettiin sitä osaa maastamme, joka oli varsinaisen taistelutoiminnan ulkopuolella. Tuolloin miesten ollessa etulijoissa varsinkin naiset joutuivat vanhusten, nuorten ja lasten kanssa tekemään kaikki työt kotiseuduilla ja vielä kaiken lisäksi piti huoltaa rintamilla olevia joukkoja.

Kesäkuussa -44 alkanut puna-armeijan suurhyökkäys johti siihen, että Karjalan kannaksen eteläosista oli lähdettävä evakkotielle jo keskikesällä. Laatokan-Karjalan väestö sai elää kodeissaan aina 19.9.-44 solmittuun välirauhaan saakka. Suurella pelolla ja jännityksellä oli seurattu sodan tapahtumia rintamilla ja vihollisen etenemistä. Neuvostoliiton suorittamat rintamien takaiset massiiviset pommitukset tekivät armostonta tuhoa ja kylvivät kuolemaa ja pelkoa myös siviiliväestön keskuudessa. Me kaikki kurkijokelaiset

muistamme aina neljän radan risteysasemaamme Elisenvaaraa kohdanneet valtavat pommitukset, joista tuhoisin sattui 20. kesäkuuta 1944. Tuo pommitus oli Suomen kaikkien aikojen tuhoisin, sillä silloin kuoli noin 140 ihmistä, joista suurin osa oli Räisälän pitäjän evakoita, joita kuljetanut juna oli juuri asemalla yhdessä sotilasjunan ja monien tavarajunien kanssa.

Aselepo astui voimaan 4.9.-44 klo 7, jolloin suomalaiset lopettivat sotatoimet, mutta venäläiset tekivät samoin vasta seuraavana päivänä samaan aikaan. Mannerheim oli ottanut presidentin tehtävät vastaan edellisenä päivänä, kun Risto Ryti oli luopunut virasta. Tieto kurkijokelaisille evakuoinnin aloittamisesta tuli sunnuntaina 3.9., jolloin seurakuntamme uusi kirkkoherra Arvi Kujala piispa Ilmari Solomiehen toimesta asetettiin virkaansa. Talvisodan jäljiltä kunnostettu temppele oli aivan täynnä väkeä ja tunnelma oli harras sekä toiveikas. Välittömästi kirkonmenojen päätyttyä kokoonnuttiin laskemaan kukkia sankarihaudoille, jossa myös kentärovasti puhui. Tämän pienen muistohetken päätyttyä kapteeni Pusa sotilaspiirin esikunnasta piti isänmaallisen puheen, jonka raskain sanoma oli se, että Kurkijoen evakuointi on aloitettava

jo seuraavana aamuna. Tuo tieto järkytti. Miksi jälleen ja juuri nyt, kun kodit on saatu taas kunnostetuiksi ja elämä näytti jo hetken valoisammalta?

Välirauhansopimuksen teko 19.9.-44 toi varsinkin meille karjalaisille ikävän yllätyksen. Tällöin tuli myös puhelinsanoma siitä, että Moskovan rauhan rajan taakse jäävä alue on täydellisesti tyhjennettävä. Alueen oli oltava täysin tyhjänä asukkaista 22.9. klo 12 mennessä. Elisenvaarasta lähti viimeinen juna illalla 21.9. Juuri sitä ennen oli käyty viimeisellä kunnia-käynnillä sankarihaudoilla. Kaikkien mieli oli maassa. Kurkijoelta evakkoon lähti tuolloin 7250 henkeä, joista Ylistaroon siirtyi 3100 kurkijokelaista. Ilo oli siitä, että taistelut olivat vihdoin ohi, mutta sitä ei jaksettu ymmärtää, että rauhanehtojen mukaan uusi raja tulisi kulkemaan lähes samalla linjalla, kuin se oli talvisodan jälkeen. Yleensä sodissa uudeksi rajaksi muodostuu se linja, jonka toinen osapuoli on pystynyt valloittamaan. Mutta nyt kävi toisin. Uusi raja olisi noin 80 kilometrin syvyydessä taistelulinjoista Laatokan-Karjalasta katsottuna. Tämä tiesi sitä, että vaikka vihollinen ei kotiseutuamme kummassakaan sodassa valloittanut, oli se luovutettava jälleen Neuvostoliitolle.

Tämä koettiin täydellise-

nä oikeusmurhana, suurena ryöväyksenä, jota ei voinut vähimmässäkään määrin ymmärtää. Mutta me emme saaneet tukea ulkovalloilta, joten Stalinin johtama kommunistinen Neuvostoliitto sai tahtonsa läpi myös 1947 Pariisissa solmitussa toisen maailmansodan päättäneessä rauhanteossa.

Mitä evakkotielle lähtijät tunsivat sisimmässään? Sitä on ulkopuolisen melkein mahdotonta tuntea. Se tuska, ahdistus, pelko ja tunte mattomana edessä oleva tulevaisuus hirvitti. Kun vielä joutui luopumaan kaikesta kiinteästä omaisuudesta ja monet myös kaikesta irtaimistostaankin, olivat menetykset lähes täydellisiä. Useilla perheillä oli myös sodassa kuollut isä ja leski lapsiensa kanssa joutui ponnistelemaan uutta päivää kohti. Silloin ei hymyä juuri kenenkään kasvoilta näkynyt, vaan kyynelten sumentamin silmin raahauduttiin kohti Tynkä-Suomea. Monella ainoana omaisuutena oli vain se mitä jaksoi kantaa ja sen lisäksi muistot sekä mielessä katkeruus siitä, että miksi piti jälleen käydä näin. Itse muistan, kuinka lähtöpäivänä menin puutarhan marjapensaisiin syömään suuria makeita karviaismarjoja, jotta uusille tulijoille ei jäisi niin paljon.

Me kurkijokelaiset ystävinemme olemme nyt koontuneet tälle omalle

evakkopatsaalle, joka ker too tuon tuskien tiemme kulkeneen Etelä-Pohjanmaan kautta tänne Loimaan seudulle, jonne sitten rakennettiin uudet kodit menetettyjen tilalle. Sekin vaati suuria ponnisteluja, koska kaikesta oli pulaa. Raivattiin metsistä uutta peltoa ja yritettiin sopeutua tänne tapojen, murteen ja maaston puolesta perin toisenlaisiin oloihin ja tuo sopeutuminen jatkuu yhä. Täällä Loimaan seudulla ei kuulunut juuri ollenkaan edes käen kukuntaakaan, mutta ei sitä sopinut ihmetellä, sillä meille kerrottiin, että täällä on viidellä pitäjällä yhteinen käki ja se asuu pääosin Punkalaitumella, josta käy joskus Loimaallakin. Nyt se ainoakin käki on tainnut jo kuolla, kun ei sen kukuntaa ole kuulunut enää moneen vuoteen. Eikä täällä kukki neet kullerotkaan villinä luonnossa. Niitä monet meistä on tuonut tullessaan kotiseutukäyntiensä yhteydessä ja istuttanut omille pihoilleen ja monesti myös vanhempien haudoille.

Vaikka emme aloitta neetkaan sotaa, joutui maamme maamenetysten, 85500 sodissa kuolleen, satojentuhansien invaliidien ja rappeutuneen talouden lisäksi vielä korvaamaan Neuvostoliitolle suuret sotakorvaukset, jotka oli kaiken lisäksi sidottu vuoden 1938 rahan arvон mukaiseen kurssiin. Sodan aloittaja sai Suomelta niin suuren määrän tavaraa, että jos se laitettaisiin yhteen junaan, ulottuisi tuo juna kolme kertaa maamme päästä päähän eli pituutta junalla olisi 3000 km. Minun mielestäni korvaukset joutui maksamaan väärä valtio! Lisäksi osa sen aikaisista johtomiehistämme joutui mukamas sotasyyllisinä tuomituiksi vankilaan. Siinäkin tuomittiin sotarikokista väärän valtion miehiä!

Mitä kuuluu nyt Kurkijoen kihlakuntaan? Tänä

kesänä lumivaaralaiset viettivät tätä samanlaista muistotilaisuutta kotikonnuillaan. Useaan otteeseen he olivat neuvotelleet tilaisuuden järjestelyistä paikallisten Lahdenpohjan viranomaisten kanssa ja sopineet viimeksi kaksi päivää ennen tilaisuuden alkua sen ohjelmasta ja että muistojuhla pidetään Lumivaaran kirkossa. Mutta juhlapäivänä peräti kolmekymmentä miliisiä tuli keskeyttämään heidän juhlaansa siinä vaiheessa, kun vasta puolet ohjelmasta oli suoritettu. Tilaisuuden osanottajat joutuivat lisäksi kävelemään yli kilometrin matkan takaisin linja-autoilleen, vaikka autot olisivat voineet hakea heidät kirkolta. Näin pettivät Lahdenpohjan viranomaiset jo neuvotellut sopimukset. Mihinkään ei tunnu voivan enää luottaa, oli sopimus solmittu millä asteella tahansa. Talvisodan kynnyskellä, kaksi päivää ennen sodan aloittamista sanoi Neuvostoliitto irti maittemme välillä olleen hyökkäämättömyyssopimuksen. Näin voikin vain todeta, että kaikki sopimusperit ovat arvottomampia kuin normaalit pyyhintäpaperit.

Tämän johdosta Lumivaaran Perinneyhdistys toivoikin, että kotiseutumatkailu kyseiselle Lahdenpohjan piirin alueelle keskeytetään siihen saakka, kunnes jo tehty sopimukset alkavat pitää. Huomautan, että Kurkijoki ja Hiitolan kuuluvat myös tähän Lahdenpohjan piiriin. Tuokeamme tehtyä ehdotusta.

Karjala kuului Suomelle ja siksi ei ole mielestäni mitään pahaa siinä, jos me sitä haluamme palauttavaksi jälleen muun Suomen yhteyteen. Sodan aloittajavaltiota Neuvostoliittoa ei enää edes ole. Voisikin hartaasti toivoa, että nykyinen Venäjä oikaisisi mitä pikimmin tuon neuvostovaltan aiheuttaman suuren vääryyden, jos ei meidän aikanamme, niin sitten tulevien sukupolvien aikana. Pitäkäämme Karjala-asiaa niin kauan esillä, kunnes palautus viimein tapahtuu. Silloin “riemun suuri soitto, Karjalasta kajahtaa”.

Eino Vepsä

Kukkalaitteiden lasku patsaalla.

Runon ja musiikin hengellinen iltapäivä

Hiitola-juhlien avauksena toimi runoa ja musiikkia sisältänyt hengellinen iltapäivä. Tilaisuuden järjestäneen Hiitola-säätiön valtuuskunnan puheenjohtaja Sirkka Liisa Nylander kertoi 60 vuotta sitten tapahtuneen evakkoon lähdön vaikuttaneen teeman valintaan.

- Ohjelman runkona olivat runo ja musiikki, joissa olivat mukana isänmaa, Karjala, rukous, usko ja luottamus Jumalan johdattukseen sekä toivo tässä elämässä ja ajan tuolla puolen, kertoi Sirkka Liisa.

Nykyisin Sauvossa asuva hiitolaissyntyinen lausuntataiteilija Sirkka-Liisa Laaksonen, joka tunnetaan muustakin kuin pojastaan Petristä, esitti viisi isänmaallis- ja karjalaisaiheista runoa ennen kiiruhtamista illan teatterinäytäntöön. Runojen aiheet, Raili Malmberg: Isänmaa ja Ylis-

tyslaulu elämälle, Aino Runne: Karjalan rukous ja Heikki Kontto: Sielläkö olette ajatuksissa olleet ja Se tuhannesti kerrottu tarina, kuvastavat hyvin iltapäivän teemaa.

- Ainoa puhe tilaisuudessa oli Sortavalasta lähtöisin olevan, Porin Reposaaren pitkäaikaisen kirkkoherran, rovasti Jorma Pakkasen päätöspuhe. Muuten ohjelma oli lupauksen mukaisesti runoa ja musiikkia, Sirkka Liisa Nylander.

Nimettömän läsnäolijan kuvaus

Seuraavassa erään läsnäolijan omakohtainen kuvaus lauantai-iltapäivän tilaisuudesta.

- "Harvoin sitä kerralla näkee niin suurta määrää hymyileviä ja hyväntuulisia ihmisiä", kirjoitti Kurkijokelaisen päätoimittaja Kurkijoki-juhlien jälkeen. Yhtä haltioissaan hän olisi luul-

tavasti ollut, jos olisi sattunut vierailemaan lauantaina 7.8. Porin Seurakuntakeskuksessa iltapäivällä järjestetyssä Hengellisen iltapäivän runo ja musiikkitilaisuudessa, joka aloitti 57. Hiitolan Pitäjäjuhlat.

- Yli 80 osanottajaa hiljentyi aluksi kuuntelemaan Hiitolan kirkonkellojen soittoa. Sirkka Liisa Nylander korosti alkupuheessaan rukouksen tärkeää osuutta sotien vaikeiden vuosien kestämisessä.. Musiikki-osuudessa kuultiin Esa Simojoen komeaa yksinlaulua sekä Iida Hirvolan upeaa sellon soittoa säestäjänään pianolla Paavo Rusa-

va. - Ja sitten - lavalle saapui hyvin eloisa, nuorekas nainen, Sirkka-Liisa Laaksonen - kuuluisan Petri-pojan äiti! Sirkka-Liisa Laaksonen o.s. Huuhka, on syntynyt Hiitolan Veijalan kylästä. Hänen runoesityksen-

Juhlien kaksi puuhanaista, pitäjäseuran sihteeri Raija Laaksonen (vas.) ja säätiön valtuuskunnan pj. Sirkka Liisa Nylander, joka oli saanut avaustilaisuuteen mukaan myös lausuntataiteilija Sirkka-Liisa Laaksonen.

sä oli nautittavaa kuultavaa, mutta näiden rivien kirjoittajan mieleen jäivät erityisesti hänen mietteensä Hiitolassa pidettyjen Hiitola-juhlien aikana siitä, mitä mahtaisivat nämä kauniit kummut ajatella kuullessaan rinteillään asukkaiden helisevää naurua ja iloa.

Entä sitten, kun seurasi tykkien jylinä, hiljaisuus sen jälkeen. Sitten alueelle pakkosirrettiin apea, hiljainen väki. - Ja nyt hiitolaisen juhla joukon iloa ja naurua omassa juhlassaan jälleen.

- Hengellisen iltapäiväohjelman lopuksi oli hyvä

hiljentyä kuuntelemaan Jorma Pakkasen päätöspuhetta.

- Ja sitten herkullinen kahvipöytä odotti - mutta niin piti muutamassa tuokiossa keritä haastelemaan oikealle ja vasemmalle, väliin toisiin pöytiinkin, että kahvi tahtoi unohtua kuppiin...!

Palmgren-konservatorion juhlasalin tilat juuri ja juuri riittivät pääjuhlaan tulleille. Edessä professori Maunu Häyrynen, Pitäjäseuran pj. Mauri Lankinen ja Hiitola-säätiön hallituksen pj. Pauli Puttonen.

Sunnuntaiamun messun jälkeen lähti perinteinen kukkatervehdys Teljän kirkolta Keski-Porin kirkkopuistossa oleville Sankarivainajien ja Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkeille. Edessä Elli ja Aarno Kiuru perässään Leena Peltomaa ja Teuvo Savolainen.

JATKOA SIVULTA 1

luttiin korostaa suomalaisuutta, kääntää rajaseudun asukkaiden katse Suomen puolelle. Ennen viime sotia rajat olivat vielä helppokuluisia. Oli totuttu luontevasti liikkumaan rajojen molemmin puolin. Vaikka se alueen asukkaille oli raskastuttavaa vuorovaikutusta, se aiheutti poliittista turvattomuutta. Maantieteilijä Anssi Paasi kertoo rajoja koskevassa tutkimuksessaan, että raja-alueella eräänä jouluna 1930-luvulla jaettiin jokaiseen kotiin kynttilä ja pieni Suomen lippu muistutukseksi siitä kumman maan kansalaisia asukkaat ovat.

- Sotien jälkeen muodostettu uusi Suomen itäraja on poikkeuksellinen. Sen ylittäminen tehtiin sotien jälkeen alusta alkaen monimutkaiseksi. Se muodosti

lähes läpäisemättömän muurin, jonka taakse kehittyi elintasoltaan ja elämäntavoiltaan hyvin erilainen kulttuuri. Uudenlainen tietoisuus rajoista alkoi rakentua suomalaisten mielissä. Omissa mielikuvissani oman sukupolveni Suomi-neidon hame on paljon kaapeampi kuin ennen sotia syntyneiden. Piirretty viiva on selkeä ja uskottava. Olen aina tiennyt Suomen olevan sen muotoinen kuin se nyt on, toisenlaiseen olisi vaikea tottua. Näin minulle on opetettu, tällaisia kartoja olen opiskellut ja opettanut lapsilleni. Samalla tavalla ennen sotia syntyneet ovat oppineet piirtämään mielikuviansa rajaviivan toiseen puolelle, toisenlaiseen on ollut myöhemmin vaikea tottua. Tutkijat puhuvatkin sodan uhrien omasta maantieteestä. Nämä oman mielen kartat eivät tunne uusia rajoja.

- Mielikuvat vanhoista, menetetyistä kotimaisemista ovat eläneet vuosikymmeniä. Karjalaa on aktiivisesti muisteltu karjalaisyyden keskuudessa. Vaikka on ehkä koettu, että muistaminen ei kaikin paikoin ole sallittua, omien yhdistysten ja seurojen jäsenten kesken on harjoitettu muistelua. Nämä tarinat ovat jatkuneet vuosikymmenten ajan ja pitäneet yllä sekä muodostaneet muistojen avulla yhteisön karjalakuvaa. Vuosikymmentenkin jälkeen mielissä ovat säilyneet esim. monet tärkeät kotiseutua symboloivat maastomerkit, tiet, järvet, asemanseutu, Hiitolanvuori sekä hautausmaa.

- Maisemamuistot ovat muistin rakentama kokonaisuus, joka jokaisella on yksilöllinen. Se mitä muistamme kertoo mikä on arvokasta ja merkittävää oman elämämmme kannalta.

1980-luvun lopulla alkaneen kotiseutumatkailun myötä monet saivat havaita että oma kotipolku löytyi helpommin kuin ennen lähtöä uskoikaan. Paikat näyttivätkin tutuilta. Todellinen maisema herätti muistista esiin unohtuneita asioita. Rajojen avautumisen myötä suhdetta Karjalaan ja sen maisemiin on ollut mahdollisuus pohtia monelta uudelta kannalta, totesi Kirsi Niukko ja kysyi että, jos saisimme vapaasti laatia oman Karjalakarttamme, miten sen rajaisimme ja mitä siihen piirtäisimme?

Laajan selvityksen tutkimusaiheesta löydät Kurkijokelaisen 6. elokuuta numerosta.

Mitä odotetaan nuoremmilta

Pääjuhlan monipuoliseen ohjelma-antiin sisältyi Heljä Rantalan lausumat kaksi hiitolaisten oman ru-

noilijan Eeva Kilvenrunoa, Tuukka Vihtkarin (fagotti) ja Tiina Peltomaan (huilu) musisointi Antti Yrjölän säestyksellä, Laatokan Laulajien ja Evakoiden esitykset sekä Kurkijoella syntyneen Arvi Heinosen murrepakinointi.

Nuoremman polven ajatuksia selvitti Jorma Lind, jonka äiti syntyi Hiitolassa 1930. Hän pahoitteli monen muun tavoin sitä, että moni asia on päässyt unohtumaan, kun ei aikanaan tullut kyselyä.

- Äiti ei paljoa kertonut. Vasta nyt vanhemmiten olen kuullut häneltä monia asioita, kun olen itse kiinnostunut karjalaisista juuristani. Kannustankin nuorempia lähtemään mukaan kotiseutumatoille ja muutenkin tutkimaan juuriaan. Nykyinen maailma köyhtyy, kun ei olla kotoisin mistään. Minusta ihmisten on tärkeä tuntea juurensa,

totesi Jorma Lind.

Päätössanoissaan Hiitola-säätiön hallituksen puheenjohtaja Pauli Puttonen peräänkuulutti keskustelua tavoitteista ja tulevaisuudesta.

- Yllytän keskustelemaan Karjala-kysymyksestä sillä tavalla, että saimme nuoretkin mukaan. Heidän pitäisi tietää mitä me olemme ja mitä me teemme. Mitä toiminta karjalaisseuroissa on. Yritämmekö saada nuoret mukaan herättämään meidän keski-ikäiset unesta, vai ruikuttamaan menetettyjä alueita, provosoi puhuja.

- Yllytän myös keskusteluun siitä mikä on Hiitola-säätiön tehtävä ja ketä varuten. Mikä se on tulevaisuudessa. Onko jossain vaiheessa ympyrä sulkeutunut ja tehtävä hoidettu, oli Pauli Puttosen haaste yleisölle.

Kullervo Huppunen

Kesälomien jälkeen käydään keskusteluja mitä kun on lomallaan tehnyt, onko matkustellut vai miten on lomansa viettänyt. Lomasääät ovat myös puheen-aiheena. Tuntuu, ettei niihin olla koskaan tyytyväisiä, milloin sataa, milloin on liian hellettä, jos ei sada on kylmä. Työkaverini tiedusteltua kävitkö lomalla Karjalan matkalla piti todeta, että tämän kesän matkani jäi yhteensattumien vuoksi tekemättä. Tuntuukin, että jotain jäi puuttumaan. ”.... niittykukkia poimin vain sulle”, laului Reijo Taipale radiossa ja jostain syystä se toi mieleeni muutama vuosi sitten vietetyn retkipäivän Hiitolan Nehvolassa. Silloin olivat mukana siskoni Terttu ja Raija sekä pikkuserkkumme Taisto. Se päivä oli melkoisen yllätyksenkin päivä ja jäi mieleen yhtenä parhaimpina Karjalan kunnaille tekemistäni retkipäivistä.

Juhlan tuntua

”Ilmassa on suuren urheilujuhlan tuntua”, aloitti selostuksensa aikoinaan aina eräs urheilukilpailujen selostaja. Se tunnelma oli meilläkin, kun aloitimme matkanteon Laurolasta. Kaunis aurinkoinen ilma, pieniä valkoisia poutapilviä sinisellä taivaalla, lintujen laulukonsertti, kunnat monenlaisia kukkia tulvillaan, suorastaan loistavat olosuhteet retkipäivän vietoille. Kävelimme Nehvolan koulun raunioille, missä Terttu kertoi meille koulumuistojaan. Päivän ensimmäiset eväät ja kahvit nautimme siinä.

Tutut maisemat

Koululta suuntasimme matkamme naapuriimme Tuttiin ja tervehdimme heidän kotitienoota. Sieltä jat-

koimme metsätietä pitkin kotikulmille päin. Tien varrella on aikoinaan ollut pari korsua, nyt tietenkin jo romahtaneina, mutta kuitenkin selvästi tunnistettavissa. Suurella mielenkiinnolla kuuntelimme Tertun tarinointia korsuihin liittyvistä muistoistaan. Aaronmäki, seuraava kohteemme, on ollut aikoinaan vanhempien sisarus-teni ja Nehvolan kylän lasten leikkipaikka. Teimme ”leirin” kauniille mäelle. Siellä juttu luisti, naurettiin ja laulettiin ja tietenkin söimme eväitä, jotka maisuivat luonnonhelmassa. Terttu innostui näyttämään meille miten he lapsena tasakokoisilla pienillä kivilä heittivät noppaa. Raija loikoili kukkien keskellä ja kirjoitteli muistiinpanojaan laulellen ” terveisiä mailta Karjalan”. Kai-voimme jokaiselle muuttaman Karjalan ruusun juuren mäen rinteestä. Valitettavasti vain tuomani juurakot eivät tänne Hämeen multiin juurtuneet. Mikä-

Onnistuukohan noppakivien heitto niin kuin ennen lapsena? Terttu keskittyneenä temppujen suorittamiseen Aaronmäellä.

Terttu ja Raija kielojen keskellä ukon entisellä kessumaalla.

hän lienee täällä ollut vika-na? Mukavissa merkeissä vierähti muutama tunti kuin huomaamatta. Oli vuoro siirtyä kotipihalle.

Kukkia, kukkia

Vaikka ”rempallaan on kunnat rakastetun maan”, niin luonnon kauneus on kuitenkin suorastaan käsin kosketeltavissa. Meidänkin pihapiirimme on pahasti runneltu ja tuhottu, siitä huolimatta se kerta kerran jälkeen tarjoaa meille jotain uutta ja ainutkertaista. Niin nytkin, sillä ”kauneus on katsojan silmissä”. Pihaamme johtava tie kukki keltaisenaan voikukkia ja nimesimmekin tien voikukkatieksi. ”Ukon kessumaa” yllätti, sillä se oli kieloja oli tulvillaan. Kotipihalla kukivat monet erilaiset luonnonkukat suorastaan kilpailivat väriloistollaan.

Sekosiko siskoni?

Mikähän Tertulle tuli, saikohan hän jonkun kohta-uksen? Terttu nimittäin seiso- pihakoivumme juurella paikoilleen jähmettyneenä, katse tuijotti suoraan eteen- päin yhteen paikkaan, ilme- kään ei värähtänyt ja hän oli ihan kuin muissa maailmoissa. Mielessäni käväisi, että nyt on varmasti aurinko tokkaissut häntä pääluuhun oikein kunnolla. Mitä tehdä- dään? Hetken kuluttua kuitenkin hän teki mahtavan loikan eteenpäin, otti muuttaman juoksuaskeleen kuin pikajuoksija konsanaan, vai- pui sitten polvilleen ja silit- teli käsillään maan pintaa.

Yllätyksien yllätys

Onneksi ei ollut kysymyksessä mikään kohtaus, ei auringonpistos eikä muu- kaan sekoaminen. ”Nyt löy- ty meijän uunin paikka”, hän hihkaisi meille muille. Porukalla tutkittiin paikkaa, josta löytyi tiiliä ja tiilimurs- kaa, kulmarautakin. Uunin paikkahan se oli ja sen löy- tyminen suuri hetki. Päivää jatkettiin leppoi- sissa tunnelmissa. Voi sa- noa, että se oli oikein päivi- en päivä. Kiitos mukana ol- leille. Vietimme ihanan ret- kipäivän Karjalan kunnalla, kuin suuressa luonnonpuis- tossa, luojamme kämmenel- lä.

muisteli RT

Pitäjäjuhlilla Arvi Heinonen:

Murrepakina

-Kutosin alote- tun kankoon ja ke- rihtisin peättömän pässin, ol yks miun mummo, eli isän äitin sanonta jostai vaikijast työst. Hyvät kuulijat, teä sanonta tul mie- lien ko mie sain tehtäväkseen teän murrepakinan esit- tämisen. Mielie tul, jot mitä mie teil ker- tosin? Jottei mänis ketruu aika kartates. Enkä ois taitamato työssän niinko mummo vāvypoi- ka käsisteä, heä ko tek mummon muk- koa kirvesvarrenki narust. Näitä tälläsii kukijokelaisii sananpar- sii mie oon joskus keränt isän vanhim- man veljen, Joakko-setän kahen tyttä- ren, Ainon ja Ailin avustuksel. Hyö ol- liit ne soaniet jo lapsuuvessoa kotonoa muistiinsa, koska sekä heijän mummo, ukko, äit ja isä osasiit niitä käyttöä jo- kapäiväisin tapahtumis. Myö yhes so- atiiki kirjattuu näitä sanontoi lähes 200 kappaletta. Osa on tietenki loajemmalt- ki tunnetui mut paljo on omaperräisii, sen aikasen tilannekomiikan luomia, just johonki tilantiehe sanottui. - Siiheks sie sontakuormais perru- tit, sano Joakko ko Aino- tytär sylsii tul. Heinosen suvus ol kulcent pitkeä van- hinpiin poikiin niminä Pekko ja Joak- ko. Ninpä tuo äske mainittu Joakko tun- nettiiki nuorempan nimel “ Joako Poe- ko pien Joakko. Teä värikäs kurkajokelaine murre käyp yhä enemmän harvinaiseks. Jottei olis voa uhanalaine luonnonva- ra jo nyt, ko meist vanhemmist Kurkjo- vel syntyneis aika lähivuosiin jätteä.. Nyt viel sais jottai muistii merkitty, ko joku sen voan tekis. Ja löytyyhä meltl tekijätki, Miikkulaise Unto on keränt ja kirjuttant ja Vepsä Eino kasant kansii vällii. Paljoha meil on kyl vanhoaki tietuo kerättyki muistii. Sitähä on teht teä mei- jän ainutlaatune leht, teä kurkajokelaine. Sehä on ilmestynt jo yl 54 vuotta. Ko laskettoa, jot siin olt tekstii nii paljo, jot siin tulis, varovastki arvioije, 800 sivu- ne kirja joka vuos. Ja näitä ois jo 54 nii sehä tekkyö yhtiesä sit jo yl 43 000 kir- jan sivvu. Ois se korkija pino yhtie lai- tettuna. Monist karjalan pitäjist on tehty ky- läkirjoi, joistaki lähes joka kyläst, mut mie oon varma, ettei heil ole näi paljoo tekstii muistii merkirtynä ko meil. Vaik- kei meil varsinaisii kyläkirjoi olekkoa. Mut onha meil tarinat, kuvateokset ja yhteis kyläkirjat enne sottiä ja sovan ajalt. Näitä sanontojaha piisoa Mie oon merkint muistii sellasenki sanonnan Ihojärvelt, jot: enne talvsottoa ol Ihojärvel kuolemoa vuottamas Lauk- kase Antti. Heä ol sanon veljellie Pekol jot ko mie kuolen, ni pyyvä Lassi naisii sit laulamoä, mie en ilkiä kuunnella mei- jä naisii lälätystä. Niinko vanhemmat meist muistoa, ni Kurkjoval on maankuulut markkinat aina maaliskuun loppu! Ne ol kakspäi- väist, jottei olt ihme, jos toisen markki- napäivän illansuus mon markkinamies ol väsynt. Ko se yö korttierpaikas saatto olla vähän levoto. Mie muistan kuullein sellasenki ju- tun, jot kerra on eräs isäntä, sanottak-

kuo häntä vain Toavetiks, läks toi- se markkinapäivä iltan hevoselloa ajelemmoa kottii päi. Aurinko pais- to viel ja ries ol lämmi. Toavetti nukaht siihe. Ko hevone huom- as ohjaste löytynie, ni hevone hiljens kä- velyks ja siin Mu- tikaisen rinties py- sähty tykkäniä syömeä tien viera puonneita heinän rippeitä. Takkoapäi tul Toavetin noapurin isäntä, jonka kans Toavetil ol sillo tällä olt pientä känneä. Nyt isk piru noapurin mielie ja heä riisu Toavetin hevosen valjaist. Jätti kaik val- joat moaha hyvveä järjestyksie, voa he- vone puuttu. Noapur löi Toeveti hevosta lautasil ja ties, et kyl se kottii männyö. Ko Toavetti heräs vähä myöhemmi, ko vilukijo alko puistatella, ni heä hieras kaks kertoa silmiä, kahto ympärillie ja totes sitte: Jos mie olen Toavetti, niinko mie vähä eppäilen, nii mie olen hävittänt hevosen, jos mie en ole Toavetti, nii mie olen löytänt rien. Meistä kurkajokisii on olt moneks Meitä kurkajokelaisii ol enne talvisot- toa yl 10 000 henkii. Jote meist ol mo- neks. Meilt on tul resitenti ja kuningas, tar- kotan hiihtikuninkas, maailmankulu ur- kutaiteilija ja oopperalaulaja. On myös monta korkiisti oppinutta kurkajokelaista syntyperreä ja sukujuurta olevii. Eikä jäl- polvetkoa ole olliet vanhempii huonom- pii. Monel alal on heist tult kuuluisii Suo- men ulkopuolelki. Teäl Loimoal on sottiä jälkie nous esil myös monni tekevii kurkajokelaisii, manitoa voa Sairasen Pet- ter, Syväse Teuvo ja Lankisen Vilho. Ilma ylpeyttä. Hyö on kaik tehniel miehe työn uuen kotiseuvun hyväks. Mite se Iso kilja sannuokoa: Ehtikeä ensi kotseu- tunne parasta. Hyö on tehniel tälle muistain.jot: Tolkkuu se pitteä olla ter- voaki myyves. Tai: Elä neuvo nikkarii, elä seppä opeta. Tähä loppuu vi ei yks henkilökohtane muistelma. Ko myö Airin kans syksyllä 1995 tuumattii muuttoa Kokemäelt Loi- moal, ni myö myöti tupa Kokemäel ja ostettii Loimoal. Viimisenä viikonlop- pun Kokemäel tul meijä tyttö ja vävy lap- siinsa kans meil kyllä. Se ol lokakuu loppuu. Miun nennäin haisto sillo oikei kalatuulen ja mie sanoinki vävyl, jot lä- heteapä laskemoä verkot Kokemäen jok- kie. Niihä myö tehtiiki. Sunnuntaiaamun ko käyttii nostamas verkot, ni niis ol nii paljo kalloi, jotte millökoa enne olt sel- lasta saalista soan yhel kertoa Kokemä- enjoest. Ol kuus kuhhoa, 1 -2 kilon vä- lilt, neljä samankokkoist haukii, muuta- ma lahna ja suuri ahvenii vaik kui paljo. Sinä sunnuntain ol joku Kokemäen Kar jalaisiin juhla, ensiks kirkonmeno, mihi mieki meinasin männä, mut enhä mie ke- rent, ko pit peästä kalat verkoist ja sii- vota ne. Päiväjuhlaa, mis mie olin kuu- lutajan, mie senteä kerkesin. Ko jotkut kyssyit miult, jot mintä sie et tult kirk- kuo, nii mie sanoin iha mite assii ol: -Ko Luoja anto miul nii paljo kalloi, nii en mie kerent. Mut kyl mie niitä kalloi sii- votes veisasin kiitosvirttä iha yhtä harto- as ko työ kirkossaki.

Teksti Reijo Mälkiä, kuvat rautatiehallituksen piirustusarkisto

ASEMARAKENNUKSET LUOVUTETUSSA KARJALASSA

Asemarakennukset ovat arkisia käyttörakennuksia, mutta harvaan muuhun rakennustyyppiin liittyy niin paljon romanttista symboliikkaa, lähtemisen ja saapumisen riemua ja haikeutta. Karjalan rautatieasemat olivat osa Suomen rataverkkoa, mutta siellä sijaitsivat eräät maan upeimmat ja suurimmat asemarakennukset johtuen maakunnan vauraudesta ja edustavuuteen pyrkivistä raja-asemista. Rakentamisajasta johtuen suuri osa niistä oli tyyliiltään ensin uusrenesanssin ja sittemmin kansallisromantiikan sävyttämää, ja mihinkäpä muualle karealististen piirteiden soveltaminen paremmin olisi sopinutkaan.

Karjalan asemarakennukset edustavat mennyttä “kultakautta”, niitä ei enää ole suurimman osan strategisina kohteina tuhouduttua jo talvisodan aikana. Rautateiden asemarakennukset ovat käyttörakennuksia, joten niiden suunnittelussa pyrittiin yksinkertaisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen. Vain suurimmilla asemilla otettiin huomioon edustavuusnäkökohdat. Tyypillistä asemarakennuksille oli myös se, että liikenteen kasvaessa niitä ajateltiin laajennettiin, Elisenvaaran asema on tästä hyvä esimerkki. Varsinkin maaseudulla rautatierakennuksilla harvoina julkisina rakennuksina oli varsin suuri heijastusmerkitys ympäristönsä rakennuskantaan.

Asemarakennusten suunnittelu ja rakentaminen

Kun rautateitä Suomessa ruvettiin 1850-luvulla rakentamaan piti kehittää kokonaan uusi rakennustyyppi, mihin tehtävään palkattiin lääninarkkitehti Carl Albert Edelfelt. Hän laati useita eri variaatioita Helsingin - Hämeenlinnan radalle, sekä tyyppipiirustuksiksi että tiettyä asemaa varten. Joistakin kohteista laadittiin sekä puu- että kivirakennusvaihtoehto. Riihimäen-Pietarin rautatierakennuksella käytettiin rautatieinsinöörien toimesta näitä Edelfeltin suunnitelmia esikuvana. Vain suurimmat asemarakennukset suunniteltiin yksilöllisesti ja niihin käytettiin arkkitehtiä, esim. Lanskajan ja Siestajoen asemat lähellä Pietaria suunnitteli arkkitehti Wolmar Westling. Myöhemminkään eivät asemien perustyytit paljonkaan muuttuneet 1870-luvulla vakiintuneista, koska toiminnalliset tarpeet pysyivät samoina. Vuosikauden alussa järjestettiin asemarakennusten suunnittelusta kaksi arkkitehtikilpailua, Helsingin ja Viipurin, jotka molemmat voitti Eliel Saarinen vuonna 1904.

Rakennusmateriaalina

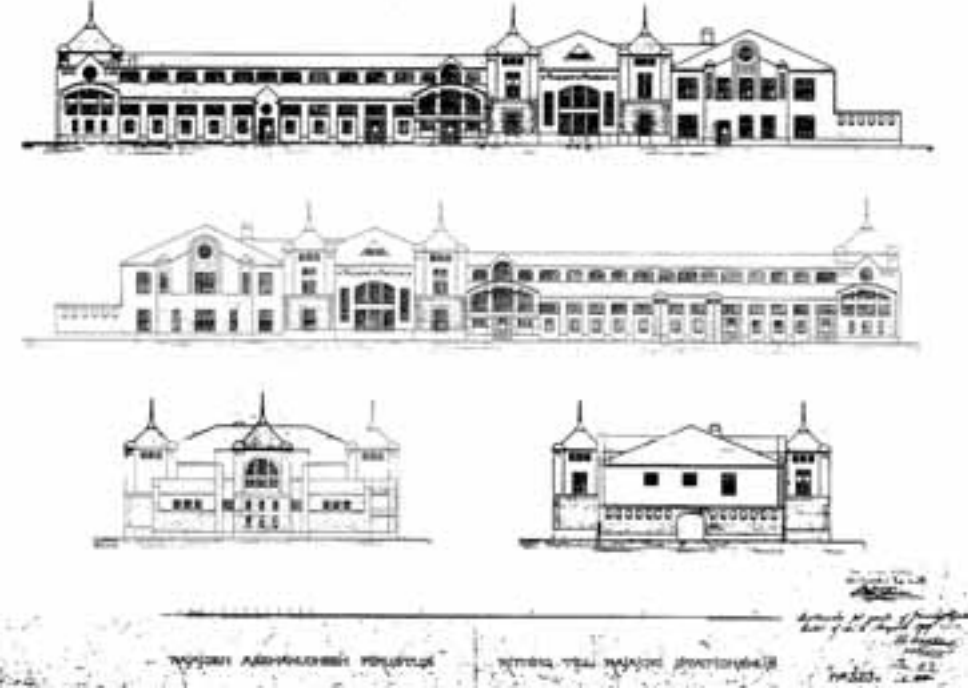
oli tavallisimmin puu, hirsi, koska sitä oli helpoimmin saatavissa. Rakennukset rakennettiin vaakasuoraan asentoon asetetuista hirsistä lamasalvostekniikkaa käyttäen. Vain merkittävimmät rakennukset rakennettiin tiilestä. Tiilirakennuksissa ulkoseinät yleensä rapattiin, vain erityistapauksessa, kuten Viipurin asemarakennuksessa, seinät verhoittiin luonnonkivellä. Rakennuksissa käytettiin paljon rautavahvikkeita, kuten ratakiskoja, joita rata-työmailla oli helposti saatavilla. Rautatierakennukset olivat suurimittakaavaisia hankkeita, esimerkiksi Riihimäen-Pietarin rataa suurten nälkävuosien aikaan rakensi enimmillään 12 000 miestä ja Karjalan rataa 6 000 miestä, joten tarvittava puutavarakin hankittiin sitä varten ostetuilta metsäpaloilta ja monille ratatyömaille perustettiin oma tiilitehdas.

Rautatiehallitus asetti vuonna 1907 komitean tutkimaan syytä siihen, miksi valtionrautateiden talonrakennuskustannukset olivat yksityisten rakennuskustannuksia korkeammat. Komitea piti pääsyynä kustannusero on siitä, että rautatien rakennukset tehtiin yleensä huolellisesti ja parhaista materiaaleista. Perustuksiin kiinnitettiin mm. junien ai-

heuttaman tärinän takia erityistä huomiota. Sellaisinkin rakennuksiin, jotka annettiin urakalla tehtäväksi, tehtiin yleensä rautateiden toimesta perustukset. Kun lisäksi otettiin huomioon se, ettei rautateillä ollut sellaista vapautta rakennuspai-kan tai -ajan suhteen kuin yksityisellä, supistui kustannusero sangen vähäiseksi ellei hävinnyt kokonaan-kin. Komitea katsoi, ettei ollut syytä luopua siitä ai-neiden ja työn kelvollisuu-desta, joka oli ollut omi-naista valtionrautateiden ta-lonrakennuksille; alensihan se tuntuvasti mm. korjaus-kustannuksia.

Asemarakennusten arkkitehtuuri

Edelfeltin asemissa on havaittavissa tyylipiirteitä uusrenesanssista, uusgoti-kasta ja ns. sveitsiläistyylistä. Puuasemia hallitsivat sveitsiläisvaikutteiset puuleikkaukset räystäissä ja konsoleissa, ikkunoiden kehysissä ja katoksissa. Edelfeltin asemia onkin luonnehdittu sanalla pittoreski niiden epäsymmetrian, tornien käytön, useita tyyli-suuntia edustavien detal-jien ja monimuotoisuuden takia. Riihimäen-Pietarin radan asemarakennuk-sien suunnittelijana toimi Edelfeltin oppilas Knut Ny-lander, jonka aikana asema-

Rajajoen asema- ja tullirakennuksen on suunnitellut Bruno F.Granholm kautena jolloin kansallisromantiikasta siirryttiin jugendiin. Rakennus on valmistunut 1909 ja sitä on muuttettu 1927. Rakennusaineena on tiili, julkisivut ovat rapatut ja vesikate peltiä. Rakennusta mainitaan 1917 käytetyn sotilassairaalana. Rajajoen lähes “gaudimainen” asemarakennus on kiehtova esimerkki siitä millaisia rakennuksia sodassa menetettiin

rakennukset yksinkertaisuivat ja standardoituivat tyyppiasemiksi. Pittoreskista monimuotoisuudesta siirryttiin kohti uusrenesanssia symmetrioineen, seinäpinnan jaotteluineen uusrenesanssivuorauksella, pilastereilla ja muilla klas-sisoiduilla aiheilla. Vuonna 1892 rautatiehallitukseen palkattiin arkkitehdiksi Bruno F. Granholm, jonka työssä voimakkaasti näkyivät aikakauden kansallisromanttiset ja karelianistiset pyrkimykset. Ja mikä oli-kaan oivallisempi kohde tyylin soveltamiseen kuin Karjalaan rakennettavat rautatieasemat. Symmetriasta luovuttiin ja epäsymmetrisesti sijoitetut poikki-päädyt, frontonit ja katokset olivat suosiossa. Koristelu keskittyi ikkunoiden kehysiin ja konsoleihin. Päädyt olivat tärkeitä kohteita ja niitä korostettiin kattokoristeilla. Kaiverrus- ja lo-veuskuviot tulivat käyt-töön, samoin jossain määrin paanuvuoraukset. Hyvä esi-merkki aikakaudesta ovat Rajajoen ja Tyrisevän ase-mat. Tyyli kääntyi sittem-min jugendiin, jonka ko-mea edustaja on Raudun asemarakennus. Itsenäisyyden aika merkitsi vaatimat-tomampaa arkkitehtuuria. Rakennukset rakennettiin lähes poikkeuksetta tyyppi-piirustusten mukaan, joiden voidaan luonnehtia edusta-van lähinnä 20-luvun klas-sismia. Funkista ei Karjalan asemarakennuksista löydy, muista kylläkin mikä on nähtävissä Viipurissa ja eri-tyisesti Sortavalassa.

Asema-alue, piljetti tuntemattomiin kohtaloihin

Rautatieasema-alueilla on ominaisuus, että ne tun-tuvat paljon suuremmilta kuin todellisuudessa ovat. Tämä johtuu siitä että ase-ma-alue ei ole koskaan sel-jettu tila: vähintäänkin yh-det raiteet johtavat johon-kin, johonkin tuntematto-maan. Pääperiaatteiltaan asema-alueet olivat hyvin samantapaiset. Vain suu-rimmat asemat muodostivat poikkeuksen. Suomen ase-mat ovat yleensä ns. väli-asemia, kaikki raiteet on ryhmitetty samalle puolelle asemarakennusta.

Karjalaan rakennetut radat

Riihimäki-Pietari radan (1867-1870) ensisijainen tehtävä oli Suomen yhdistä-minen liikenteellisesti Ve-näjään, mutta tällä vilkaslii-kenteisellä radalla oli myös merkitystä Etelä-Karjalan taloudelliselle kehitykselle.

Suurin osa Karjalaa jäi kui-tenkin siinä vaiheessa rau-tatien tuoman hyödyn ulko-puolelle. Sen jälkeen Karja-laan rakennettiin seuraavat radat:

- Karjalan rautatie (Viipu-ri-Antrea-Ilmätra ja Antrea-Joensuu), 1890-1894
- Savonlinnan-Elisenvaa-ran rautatie, 1904-1908
- Hiitolan-Raasulin rauta-tie, 1913-1917
- Terijoen-Koiviston rau-tatie, 1914-1916
- Matkaselän-Läskelän-Naistenjärven rautatie, 1918-1927
- Viipurin-Uuraan-Koi-viston rautatie, 1923-1925
- Viipurin-Valkjärven rau-tatie, 1926-1930
- Läskelän-Pitkänrannan rautatie, 1929-1932
- Lappeenrannan-Vuok-senniskan rautatie, 1931-1934
- Vuoksenniskan-Elisen-vaaran rautatie, -1937
- Niinpä vuonna 1939 Karjalassa olikin Suomen tihein rataverkko ja alue-luovutuksissa valtakunnan rataverkko pieneni neljän-neksen.

Asema-alue, piljetti tuntemattomiin kohtaloihin

Rautatieasema-alueilla on ominaisuus, että ne tun-tuvat paljon suuremmilta kuin todellisuudessa ovat. Tämä johtuu siitä että ase-ma-alue ei ole koskaan sel-jettu tila: vähintäänkin yh-det raiteet johtavat johon-kin, johonkin tuntematto-maan. Pääperiaatteiltaan asema-alueet olivat hyvin samantapaiset. Vain suu-rimmat asemat muodostivat poikkeuksen. Suomen ase-mat ovat yleensä ns. väli-asemia, kaikki raiteet on ryhmitetty samalle puolelle asemarakennusta.

Asemarakennus, pitkä sivu radalle päin sijoitettiin yleensä 10 ... 20 metrin pää-hän pääraiteesta keskeisesti asema- alueeseen nähden.

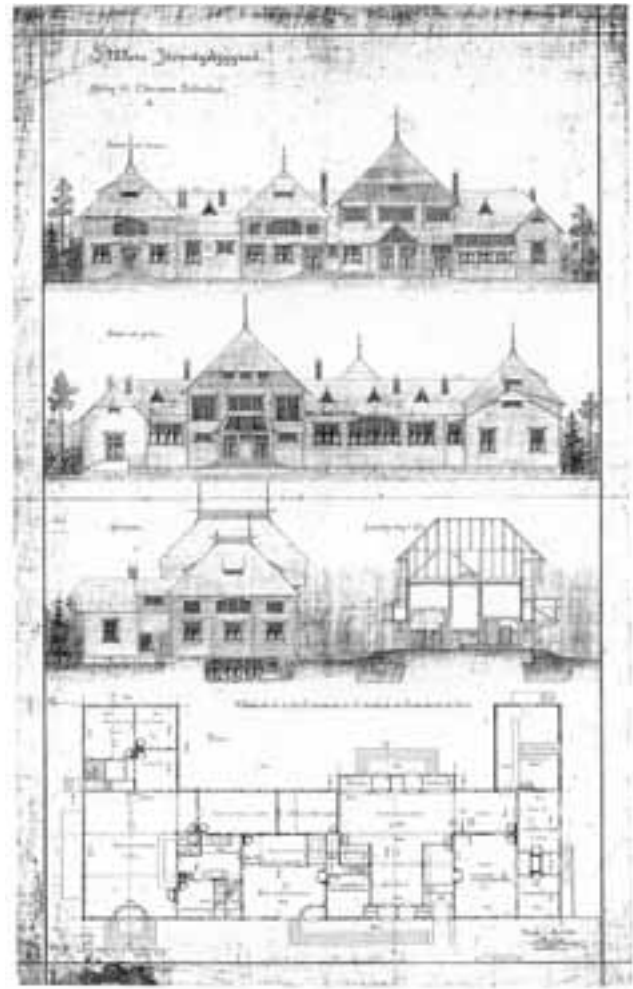
Asemarakennuksen ja rai-teen välissä oli kivetty ase-masilta, joka loivasti nousi asemarakennusta kohti. Asuinrakennukset oli yleensä sijoitettu asemata-lon läheisyyteen joko sen taakse tai sivulle.

Kun tavaraliikenne oli pääasiassa kappaletavaraa, oli tavara-asema sijoitettu pääraiteen ääreen, ja tätä käytettiin sekä mat-kustaja- että tavarajunien tuloraiteena. Asemilla, jot-ka välittivät kokonaisin vaunulastein saapuvaa tai lähtevää tavaraa, käytettiin sivuraidetta lastausraiteena ja pääraidetta vetoraiteena. Aina on kuitenkin pyritty sijoittamaan tavara-asema pääraiteen varteen asema-rakennuksen lähelle, jolloin on selvitty vähemmällä henkilökunnalla. Jos jolla-kin asemalla oli veturitalli, johti sinne jostakin sivurai-teesta pistoraide; joko kääntölavalla varustettuna tai ilman, riippuen siitä oli-ko veturitalli yksi- vai use-ampisijainen. Täydennys-raiteita oli niinkään järjes-tetty asemille, joilta erkani satamaraiteita, sivuraiteita läheiselle tehtaalle tms.

Hyvin hoidetut puisto-alueet ja istutukset ovat aina oleellisesti kuuluneet asemamiljööseen. Istutuk-sia tehtiin jo Helsingin- Hämeenlinnan radan asemille. Riihimäen- Pietarin radan Venäjän puoleisille asemil-le istutettiin englantilais-tyylinen puistoja. Yleensä istutuksiin ja puistoihin on kiinnitetty sitä enemmän huomiota, mitä tärkeämpi asema on ollut.

Asemarakennukset rakennettiin liikennemäärän mukaan

Asemarakennusten huo-netilat muodostuivat käyt-tötarkoituksen ja toisaalta aseman luokan mukaan. Luokka muodostu liiken-teen mukaan ja vaihteli ajan myötä. Käyttötarkoitus taas

Elisenvaaran rautatieasema rakennettiin Karjalan radalle. Radan Antrea-Sortavala osuus valmistui marraskuussa 1893 sisältäen 3.luokan asemana myös Elisenvaaran. Tärkeä ris-teysasema siitä tuli, kun rakennettiin Savonlinna-Elisenvaa-ra rautatie. Tällöin asemarakennusta laajennettiin huom-at-tavasti ja siitä tuli 2.luokan asema. Alkuperäisen asema-rakennuksen on suunnitellut ilmeisesti K.Wasastjerna ja myö-hemmän laajennuksen Bruno F.Granholm. Rakennusai-neeksi on merkitty hirsi, julkisivut laudoitettu. Vuonna 1906 laajennettu asemarakennus tuhoutui talvisodan pommituk-sissa. Tilalle rakennettiin väliaikainen asemarakennus ja lottakanttiini, jotka tuhoutuivat kesän 1944 suurpommituk-sissa.

oli aina sama: aseman tuli palvella liikennettä, matkustajia ja aseman henkilökuntaa.

Pienimpiä olivat viiden luokan asematalot. Ne olivat rakennetut yleensä tyyppiirustusten mukaan, ja perusasematyyppiin tehtiin vuosikymmenien aikana vain vähäisiä muutoksia. Vain myöhemmät laajennukset ovat jossain määrin muuttaneet huonejärjestelyjä. Pienillä asemilla tilojen tarve oli vähäinen. Odotushuoneita oli vain yksi, myös toimistotilat olivat vähäiset. Varsinaista matkavarahuonetta ei yleensä ollut, vaan matkatavaroiden välitys hoidettiin odotushuoneessa, asemasillalla tai tavaramakasiineissa. Asematalojen ryhmään voidaan lukea myöskin pysäkkirakennukset. Nämä olivat useimmiten osittain hirsistä osittain laudoista tehtyjä rakennuksia, joissa oli pie-nehkö tulisijalla varustettu odotushuone sekä avoimen kuistikon erottama pienehkö tavarahuone.

Suuremmilla asemilla, neljännessä luokasta lähtien, pohjaratkaisut olivat hyvin moninaiset. Huonejaossa oli otettu huomioon kunkin eri aseman erikoistarpeet. Lisäksi muodon moninaisuutta lisäsivät myöhemmin ehkä tehdyt laajennukset ja muutokset. Asemilla oli usein erillinen toisen luokan odotushuone, naistenhuone, matkatavarahuone, pukuhuone, ravintola yms.

Pienimmillä, neljännen ja viidennen luokan asemilla, oli asemapäällikön asunto sijoitettu itse asemarakennukseen. Viidennen luokan asemilla siihen kuului yhdestä kolmeen huonetta ja keittiö, neljännen luokan asemalla säännöllisesti kolme huonetta ja keittiö. Monilla suuremmilla asemilla, joilla liikenteen hoitoa varten tarvittiin enemmän tilaa, oli asemapäällikölle rakennettu erillinen asunto asematalon lähelle.

Ensimmäisissä, Edelfeltin asemasuunnitelmissa asunnot yleensä sijoitettiin yläkertaan erilleen julkisista tiloista. Kun seuraavilla rataosuuksilla lakattiin rakentamasta monikerroksisia asemarakennuksia, sijoitettiin asunnot yleensä rakennuksen päihin odotushuoneiden ja toimistotilojen molemmin puolin. Joillakin radoilla asunnot ovat poikkeuksellisesti sijoitettu asemarakennuksen takaosaan julkisten tilojen sijaitessa radan puolella.

Muu rautateiden rakennuskanta

Rautateiden talonrakennukset voidaan niiden käytön mukaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään: sellaiseksi rakennukset, jotka palvelevat yksinomaan liikennettä kuten asema-, laitur-, tavarasuoj- ja asuinrakennukset, toiseen ryhmään kuulu-

vat taas veturitallit, työpaja- ja varastorakennukset yms. Tavarasuojia on hyvin erilaisia, johtuen mm. siitä että niitä jouduttiin usein laajentamaan.

Suurimman ryhmän asuinrakennuksista muodostivat yksinkertaiset vartijatuvat. Niihin kuului suu-rehko huone ja hella- ja leivinuunilla varustettu keittiö. Missä maastosuhteet sen vain sallivat, sijoitettiin rakennuksen alle ruokakellari.

Veturitalleja on kahta tyyppiä: suorakaiteen muotoisia ja ympyränkaaren muotoisia. Suorakaiteen muotoisia rakennettiin joillekin pienemmille asemille. Ne olivat puisia, ja niissä oli tilaa yhdelle tai kahdelle veturille. Suurin tällainen, tilaa 12 veturille, oli Viipurissa. Veturit tuotiin siinä sisään viidestä seinässä olevasta portista ja siirrettiin tallissa toisille raiteille keskelle tallia järjestetyn siirtolavan avulla. Ympyränkaaren muotoiset tallit oli rakennettu tiilestä ympyrän muotoon siten, että keskipiste oli kääntölavan keskellä. Ympyränmuotoisen kääntölavan avulla veturi saatiin halliin.

Jotta höyryveturit olisivat saaneet tarvitsemansa veden, tarvittiin jokaiselle radalle riittävä määrä vesitorneja. Ne sijaitsivat keskimäärin 20 km ja korkeintaan 40 km päässä toisistaan.

Vesitornit oli yleensä rakennettu puusta. Niiden yhteyteen oli. muurattu pelti-uuni, jolla estettiin veden jäätyminen. Puinen vesitorni oli yleensä halkovajan kanssa yhdessä. Tiilestä muurattuja vesitorneja käytettiin etupäässä veturitallien yhteydessä. Vesitornit olivat tällöin useampi-kerroksisia, joista alimmaista usein käytettiin öljyvaraston säilytyspaikkana.

Erilaisia muitakin rakennuksia, jotka rautatiet rakensivat ja ylläpitivät, oli lukuisa määrä. Muun muassa konepaja- ja varikkorakennukset, varastot, postitalot, koulurakennukset jne. Nekin rautatien arkkitehti suunnitteli ja asianomainen ratainsinööri tai rautatiejohdokunta rakennutti.

Artikkelin tärkeimpänä teorialähteenä on maisteri Sirkka Valannon/Museovirasto Suomen valtionrautateiden asemarakennuksia koskeva tutkimus. Arkkitehti Reijo Malkiä toimii asiakaspäällikkönä Senaatti-kiinteistöissä. Kiinnostus rajantakaisten asemarakennusten tutkimiseen ja piirustusaineiston keräämiseen pohjautuu teekkariaikaiseen työskentelyyn rautatiehallituksessa. Hän toivoo edelleenkin saavansa virallisista arkistoista löytö-mätöntä tietoa ym. materiaalia. Parhaiten tavoitettavissa sähköpostitse: reijo.malkia@senaatti.fi tai puhelimitse 0400-609419.

Pitäjäseuran oma lauluryhmä olisi yleisön puolesta saanut laulaa vaikka jatkuvasti.

Iltamat kotkonsteil

Hiitolan Pitäjäseura järjesti ohjelmalliset iltamat Kullaan Harjulassa, paikassa jonka osoitetta ei löydy ilmeisesti mistään. Salin

työt, sairastumiset ja muut esteet verottivat esiintyjä-kaartia. “Ovat juureni Karjalassa” -teemaan nivottu ohjelma sisälsi kansantanssia, lausuntaa, musiikkia, pakinoita, arvontaa, puh-

vetin ja tietysti lopuksi tanssit onnennaulatansseineen. Raija Laaksonen totesi viihdyttävästä ohjelmasta, että se oli kotkonsteil tehty.

- Ei meil semmosii rahavarro ole, et myö Petri Laaksosta tai jottai muuta semmosta saatas essiintymää. Mut on se mukava ko tää l kuuluu oma murtee kal-katus ja välil naurupurska-hus.

Kannattaako kaikkea säästää?

Ritva Peltomaa pakinoi säästäväisyyden jalosta ja välttämättömästä taidosta. Tosin aikamiespoika ajoit-tain kyseenalaistaa koko säästeliäisyyden mielek-kyyden.

- Leikkaan tunnontarkas-ti kaikki vanhat vaatteet ma-

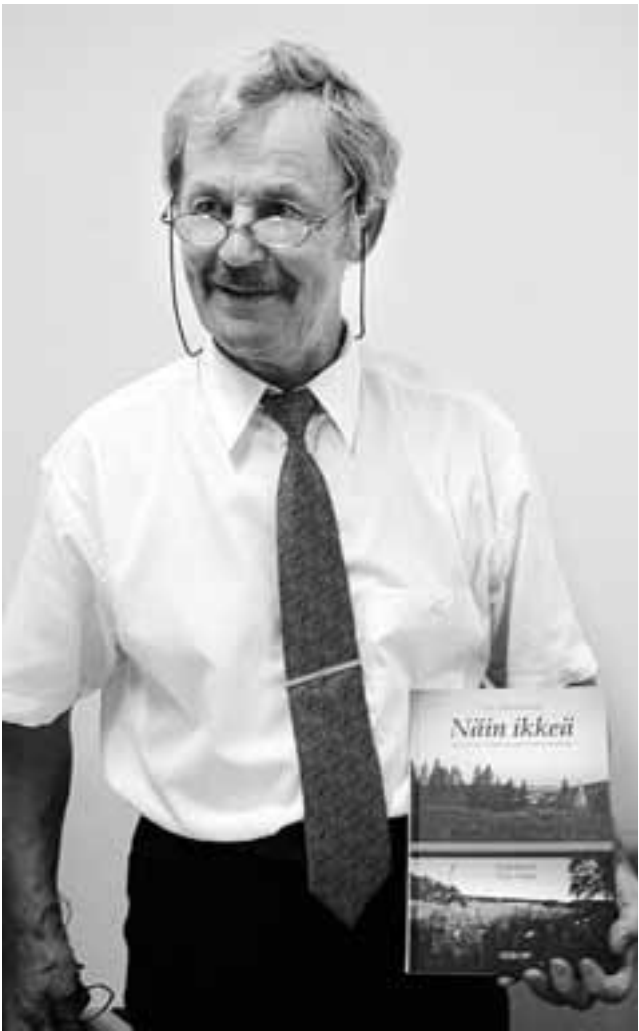
Ritva Peltomaa hauskutti yleisöä pohtimalla säästäjän sielunmaisemaa.

Näin ikkeä herätti kiinnostusta

Kurkijokelaisten juhlissa julkaistiin aivan äskettäin Unto Miikkulaisen laatima Kurkijoen kihlakunnan murresanakirja Näin ikkeä. Yli 400 sanan kokoelma kä-sittää koko Kurkijoen kihlakunnan alueen eli Kurkijoen, Hiitolan, Lumivaaran ja myös Parikkalan pitäjien murresanat “suomennettu-na” ja esimerkkiviitein.

Kurkijoen Elisenvaaran keskikylässä syntyneen Miikkulaisen mittava, aikuisiän kestänyt työ herätti ansaittua kiinnostusta juh-laväen keskuudessa. Heidän kiinnostustaan lisäsi se, että kirjan on toimittanut Kurkijokelaisten ja Hiito-laisten yhteisen pitäjäle-hden entinen päätoimittaja Eino Vepsä.

Viljo Ylönen esittelee innolla uutuuskirjaa.

tonkuteiksi. Siitäkin aika-miespoika väittää, että yksi varastohuone on kattoa myöten täynnä matonkutei-ta. Ei pidä paikkaansa. Tie-dän tasan tarkkaan mitä esineitä matonkuteitten alta löytyy. Eikä niitä ole kuin muutama kuutio. Ja kyllä minä vielä joskus kudon ne matoiksi. Saa sitten aika-miespoikakin niitä käyt-tönsä.

- Entä sitten kaikki ruu-vit. Onko niin, että kaikille löytyy joskus reikä, ja nau-loille käyttöä, myös ruostu-neille ja vääriille? Tai pitää-kö säilyttää kaikki alman-akat? - Niillä on kyllä jos-kus ainakin keräilyarvoa. Entä tarvitaanko joskus vanhaa kahvipannunmys-syä tai virttynyttä neljän-tuulen hattua, pohdiskeli Ritva Peltomaa erilaisten säästettyjen tavaroiden tu-levaa käyttöä.

Kaiken pohdinnan jäl-keen loppupäätelmä oli sel-keä. Jos jonkin tavarahan hei-tät pois niin parin kolmen päivän päästä tarvitsisit juuri sitä.

Laulua, tanhuja ja tanssit

Iltamissa saatiin kuulla pitäjäseuran oman laulu-ryhmän Evakoiden esittä-miä karjalaisaiheisia lauluja ja En päiväakkään vaihtai-si pois -teemaan koottu si-kermä.

- Jokaisen ryhmään kuu-luvan elämä liittyy tavalla tai toisella Hiitolaan. Jos ei muuta niin on ainakin sis-kon mies, totesi Raija Laaksonen ryhmää esitel-lessään, ja sanoo laulujen välityksellä päästävän muistojen siivin kotikun-naille Karjalaan.

- Kaik män eikä piisan-tkaa, on usein kuultu sanon-ta. Mutta kaikki ei meiltä mennyt. Erilaisia perinteitä on säilynyt. Yksi perinnöl-lisistä asioista ovat kansan-tanhut, joita Luvian Karja-laisten tanhuryhmä esittää, esitteli Raija seuraavaa pe-rinteiseen iltamaohjelmaan kuuluvaa osuutta.

Illan päätteeksi tanssit-tiin Tarmo Peltomaan tah-dittamana.

VIROLAISEN MUISTOMERKKI PALJASTETTIIN

Ajatus valtioneuvos Johannes Virolaisen muistomerkistä oli monien mielisä pian valtioneuvoksen poismenon jälkeen. Idea ehti muhia vain lyhyen aikaa, sillä Suomen Keskusta ja Karjalan Liitto päättivät nopeasti ryhtyä töihin. Suomen Keskustan työvaliokunnassa tehtiin vajaa kolme vuotta sitten ensimmäiset käytännön päätökset. Hanketta lähtivät toteuttamaan Virolaisen elämäntyön tärkeimmät tahot: Karjalan Liitto, Suomen Keskusta ja eduskunta.

Yhtä ripeästi hahmottui myös Virolaisen muistomerkkin sijoituspaikka. Se ei ollut Yläsommme – Virolaisen kotipitäjä eikä se ollut Helsingikään vaan Virolai-

sen toinen kotiseutu Lohja, jonka edustus tuli heti toimikuntaan. Sanotaan että Johannes oli vapautunut ja onnellisimmillaan saapattellessaan työvaatteissa Viironperän pelloilla ja möyriessään sen multaa. Hänhän oli maamies, talonpoika loppuun asti. Lohjan keskiaikaiseen kalmistoon hän sai myös ikuisen lepopaikansa. Sen lähelle pystytettiin muistomerkki, kiitokseksi valtioneuvoksen elämäntyölle.

Valtioneuvoksen muistomerkkitöimikuntaan tulivat eduskunnasta pääsihteeri Seppo Tiitinen ja silloinen eduskunnan puhemies Riitta Uosukainen. Virolaisen läheinen ”taistelukaveri”, nyt edesmennyt Kalevi Sor-

Kyllikki Virolainen asetti miehensä valtioneuvos Johannes Virolaisen muistomerkkin juurille yhden punaisen ruusun kertomaan suuresta rakkaudesta.

sa oli myös heti valmis jäseneksi, Karjalan Liitto nimesi toimikuntaan kansanedustaja Markku Laukkanen, Pertti Viinainen ja Hanna Markkula-Kivisillan, Suomen Keskusta Tytti Isohookana-Asunmaan, puo-

Tuuli ehti ensin. Pääministeri Matti Vanhasen oli tarkoitus paljastaa muistomerkki, mutta luonnonvoimat olivat selvästi mukana tilaisuudessa.

Taiteilija Nora Tapper kertoi miten kolmesta kivi-paudesta ja muotokuvasta syntyi kokonaisuus, joka kertoo suuren miehen elämäntyöstä.

Kaikkien aikojen SUURIMMAT PÄÄVOITOT
5 x 150.000 €

Voittoja yhteensä yli 4 miljoonaa euroa!

150 000 €	5 kpl
5 000 €	50 kpl
500 €	500 kpl
200 €	2 200 kpl
50 €	2 700 kpl
20 €	17 000 kpl
14 €	15 000 kpl
10 €	22 000 kpl
8 €	25 000 kpl
6 €	75 000 kpl
4 €	270 000 kpl

Arpoja painettu 2.000.000 kpl **4 325 000 € 429 455 kpl**

Myynnissä rajoitetun ajan! Hinta 4€

MONI RIKASTUU ODOTTAMATTA. ARVALLA.

ONKS TIETOO VASTAUKSET

1. Winston Churchill.
2. Yhteishyvä, Pirkka on luetuin
3. Rautaruukki
4. Popliini
5. 4. –5. syyskuuta 1944
6. Aleksis Kiven
7. Tsekin tasavallan
8. Lazzarella
9. Lada
10. Noin puolet aikuisista osaa lukea (asukasluku yli miljardi)

Asianajajia

ASIANAJAJA
on asianajajaluetteloon hyväksytty lakimies, jolla on säädetty kokemus ja taito. Asianajajan toimintaa valvovat Asianajajaliitto ja oikeuskansleri. Asianajajatoimistot hoitavat myös maksuttomia oikeudenkäyntiä ja oikeusturva-asioita.

Asianajotoimisto HEIKKI RANTANEN

Varatuomari
Julkisen kaupanvahvistaja
Kauppalaankatu 9–11 B, Loimaa
p. (02) 762 2888, fax 762 2313
heikki.rantanen@kolumbus.fi

Asianajotoimisto JARI HEIKMAN OY

Varatuomari Jari Heikman
varatuomari Kaarina Nylamo
oik.yo Tiina Tähtinen
Turuntie 8–14, II krs. Loimaa,
puh. (02) 762 4400, fax 763 1301
jari.heikman@aatsto.inet.fi
www.heikman.com

MUSIIKKIVÄEN PALVELUPAIKKA
LOIMAAN MUSIIKKI

Puh. 7622 950,
Oikokatu 3
Avoinna: ma-pe 10-17.30 la 10-14.00

KukkaBox

Puh. 762 2669

Vastapäätä Loimaan
Aluesairaalaa

LOIMAAN VIIALAN KONDITORIA-KAHVIO
Kauppalaankatu 2, puh. 763 2001
Avoinna: Ma - pe 8.30-17

HAUTAKIVET

Vuodesta 1921
luotettavaa ja yksilöllistä palvelua

LOIMAAN KIVI
PUHELIN (02) 760 511

Haapasen Hautaustoimisto

TÄYDELLINEN HAUTAUSPALVELU
Puh. 762 2700 ja 762 2857

Heimolinnankatu 16, 32200 Loimaa
Liikeajan jälkeen Reunanen puh. 762 2700
Matkap. 0500 531 814, 050 561 0547

Tarjoukset voimassa: perjantai–sunnuntai 20.8.–22.8.2004

Loppuviikon varma suosikki!

Snellman Naudan jauheliha
400 g (4,98 kg)

1 99
rasia

Ristorante Pizzat
320-390 g
(7,81-6,41 kg)

5 00
2 pkt

Fazer Paahtoleivät
285-335 g
(3,12-2,66 kg)

0 89
ps

Paulig
Juhla Mokka kahvi
500 g (3,78 kg)

1 89
1 pkt/talous

Karhu III ja Karjala
III-olut 12-pack
12 x 0,33 l (2,18 l)
Sisältö 8,75 Pantit 1,20

9 95
12-pack

Valion Vanilja
kermajäätelö 1 l

0 99

Valion Aura
pala 170 g (11,71 kg)

1 99

Kariniemen Broilerin
filepihvit 590 g
(10,18 kg)

5 99
rasia

9 95
kg

Hartwall Jaffa 1,5 l
2-pack (0,75 l)

Sisältö 2,19 Pantit 0,80

2 99

HANKI NYT SPAR KANTA-ASIAKASKORTTI
• Sinulle ilmainen • Edut käyttöösi heti

Elokuussa esim. norm. **12 90**
Pampers vaipat 13,80 pkt

SPAR LOIMAA
Kauppias Sami Toivonen
puh. (02) 763 6850
ma - pe 7-21, la 7-18, su 12-21

Ruokakauppa Sinun makuusi

Perjantai - lauantai 20.-21.8. Ruokamessut

Maistiaisja, uutuusia, kilpailuja, tarjouksia
PERJANTAI 20.8.

- Pauligin Juhla Mokka kahvitarjoilu klo 11.00-18.00
- Vaasan Leipomon Muhku tuote-esittely klo 9.30-15.30
- Valion tuote-esittelyssä Nami Nami vanukkaat
- Play Maitokaakaajuoma ja uutuus Cheddar-juusto klo 10.00-17.00
- Rosten esittelyssä herkulliset Crusta leivät klo 10.00-17.00
- Pringles Dippers maistaiset klo 10.00-18.00
- HK:n tuote-esittelyssä Broilerin filepihvit klo 11.00-18.00

LAUANTAI 21.8.

- Fazer Leipomon tuote-esittelyssä 9.30-15.30
- Paahtoleivät ja Puikulat
- Riitan Herkku maistattaa laadukkaita juustoja klo 9.30-15.30
- Kellogg's Special K maistaiset klo 9.00-15.00
- Leaf Jenkki arvonta ja maistaiset klo 10.00-15.00
- Hartwall Jaffa maistatus klo 10.00-16.00
- Twinings tee ja Gille kaurakeksit tuote-esittelyssä klo 10.00-16.00

Alko
762 2062

nonstop parturi
040-765 7028

Loimatar
762 2848

Kahvila Helmi
762 4432

LOP. Kultapiste
763 2150

Oigatar
762 1413

Ritvan ja Olin Eines-keittiö
76368520

SPAR